

LUMINA.

Ese de dóve ori in septemana:
Joi-a si Dominec'a.

Pretiu de prenumeratiune:

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
" diumetate de anu . . . 3 fl. v. a.
" patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
" diumetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Corespondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopésca.
Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) taes'a a 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl., éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiu publicatiuniloru se se anticipe.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Invitare de prenumeratiune

la

„LUMINA”,

fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Conditiiunile de prenumeratiune remanu totu celea din fruntea foii.

Este cu scopu ca parintii protopopi si dd. inspectori se primésca a supra-le sarcin'a de colectanti ai prenumeratiuniloru, fiindu ca asia potu se tiena mai bine in evidintia publicitatea ce se dá ordinatiuniloru consistoriali in respectivele loru suere de activitate.

Éra pentru acei domni prenumeratori, cari vreu se se adreseze redactiunei de a dreptulu, alaturaramu la numerulu 29. epistóle de prenumeratiune.

Rogàmú pre dd. prenumeranti a insemná cátu se póte de legibilu numele si post'a ultima.

Acest'a e numerulu ultimú ce se trimite si oo. prenumeranti de anu. Pre cei ce voiescu se prenumere, ii rugàmú a nu intardiá, ca se nu se intrerumpa spedarea foii.

Aradu 11. ianuariu. 1873.

Redactiunea.

Legea de invetiamentu si pusetiunea nóstra.

Despre legistii Romei din betrani, dice filosofulu Leibnitz cá scripturile loru sunt spre laud'a cea mai mare a matematiciloru.

Némtiulu Leibnitz are cuventu. Legea buna cauta se sémene matematiciei. Pentru cá societatea si pentru cá lumea intréga nu este de cátu o machina uriasa, ce se baséza si se misca pre simple, dar eterne, reguli ale matematiciei.

Din acestu motivu cugetàmú, cá nu va fi nimenui cu superare si nici nóa de imputatu, daca venimu se ceremu socóta de la legea de invetiamentu (articulu 38. din 1868.) se ceremu socóta despre o regula aritmetica.

Ni e vorba de regul'a cá, sumele in adaugeri nu se potu compune de cátu de numeri de acel'a-si soiú, cáci altminte nu capetàmú sum'a. De esemplu 2 ómeni cu 2 ómeni, sunt 4 ómeni; dar 2 ómeni cu 2 boi nu potu dice cá sunt 4, pentru cá acesti 4 n'ar fi in suma nici ómeni nici boi, cáci ómenii nu sunt de soiulu boiloru, si prin urmare nici boii de soiulu ómeniloru: ceea ce erá adeveru inca si in 1868. candu s'a facutu legea.

Cum a aplicatu diet'a, prin legea sa, acésta regula a aritmetice? Eca cum a purcesu diet'a in adaugerea de numeri séu factori:

Instructiunea	obligatória
Obiectele de invetiamentu	obligatorie
Edificiile de scóla . . . se se admonésca	confessiunile
Salariile invetiatoriloru . . . se póte sustiené	usulu

Sum'a

Sum'a ar trebui se fie: „*instructiune obligatória si gratuita*”, cáci acest'a este principiulu democratiei moderne, si democrati se numescu domnii legiutori ai nostri. Inse acésta suma nu póte esí defeliu din numerii insirati, pentru cá nu sunt numeri de unu soiú.

Puseramu cęstiunea astu-feliu, pentru ca toti cei ce sciu cátu face 2 cu 2, se cunósca si se intielega daca acésta tíera are instructiune obligatória si gratuita? daca acésta lege corespuende principiiloru democratiei? daca barem este, abstragendu de la veri ce principie de partiá, ó lege despre carea Leibnitz ar puté dice cá face lauda matematiciloru?

Pre *birtari*, ii scutescu legi positive si severe in dipturile de *regale*; dar invetiatorii *sunt avisati la usulu de pana acum'a*. Asia e, legea tierii barem i-aviséza, dar comitatele incepu a li luá din mana si acestu bietu avisu!

Inse nu este aci loculu, si nici noi nu sentimu placerea, a face filosof'a dreptulu pozitivu, ci daca aretámú lacunele legii, este numai ca se avemu cuventu a apelá la toti romanii de inima, cari iubescu scól'a, dorescu bisericei si natiunii unu viitoriu mai frumosu si mai ferice, se apelámú la ei la toti, ca prin zelulu si energ'ia loru se suplinésca lacunele legii, inca mai multu: s'o faca pre natiune a-si creá insasi de sine, sub scutul autonomiei sale natiionali bisericesci, unu invetiamentu conformu aspiratiuniloru nóstre de a deveni o *natiune drépta si curata casí cugetulu nostru, mare si sumétia ca sufletulu romanului in órele bune, in óre de la Dumnedieu*.

In acésta dorintia a nóstra cauta se ne folosimú de tóte medilócele, cáte numai ni potu ajutá, cercandu a trage veri unu folosu chiar si din defectuós'a lege de invetiamentu a tierii. Ast'a socotimú cá e intentiunea ce l'a condusu pre ven. Consistoriu la emiterea instructiunei catra inspectori in privinti'a frecuentarii scóleloru (vedi nr. 22. din 1872.)

Inspectorii au se recerce pre judii cercuali pentru pedepsirea antistieloru comunali cari au neglesu detorint'ia loru fatia cu scól'a, cari sunt caus'a de nu se cercetéza scólele; apoi inspectorii reportéza Consistoriului despre resultatulu recercarii ce au adresatu judiloru cercuali. Va se dica, la casu de lipsa se nu incunjurámú autoritatile politice, ci se le incunoscitiámú si se primimú daca vreu a ne ajutorá. Daca nu ne vor ajutorá, atunci guvernulu nu ni va puté nóa imputá cá incunjurámú autoritatile politice, cá nu vremú nici in lipse ajutorulu lorú; si cá asia se neglege caus'a frecuentatiunei, cum dise prima data repausatulu ministru Eötvös in cerculariulu seu catra tóte jurisdictiunile bisericesci, publicatu in fói'a oficiala din 4. aprile 1869., si alu caruia tonu de atunci in cóci se mai repeti la feliurite ocasiuni.

Medilocu si mai eficace la naintare vor avé zelosii inspectori, si ajutorii lor, directorii locali, daca vor convinge natiunea ca, de vor mai existe romani in viitoriu, a buna sēma nu vor traí numai prin meritele lui Trajanu sēu prin invingerea, cea neexploata, alui Mihaiu Eroulu in Transilvani'a, ci vor traí prin invetiatur'a si prin straduinti'a lor propria.

Meritele eroiloru nationali sunt pentru a ne convinge despre ceea ce putem face, daca voimu. Acēsta convingere e unu faptoru puternicu alu educatiunei. Dar nu mai e unu titlu de dreptu, unicu capace a dá viētia si in viitoriu, ce se pare credu multi, ca prea ne falimu cu meritele celor'a cari au trecut.

Titlulu de dreptu, cu care o natiune se mai pōte ade acum sustiené, ma si estinde, este: invetiatur'a si straduinti'a ei. Aceste amendōe are se le aduca din scōla. Pentru aceea, numai scōl'a este garanti'a viitoriului nostru.

Economulu, esindu primavér'a la holde, prevede si cunōsce racolt'a ce va avé. Togm'a asia, inspectorulu inteliginte, esindu la visitatiunea scōlei, prevede si cunōsce, deci se si spuna comunei, viitoriulu ce ea ilu va avé.

Convinsu despre acēst'a totu poporulu, -si fiecare romanu in parte, va iubí scōl'a casi *fericirea* pruncutilor sei, si va sprigini pre invetiaturiu. Asia e, unu omu fora de invetiatura pōte ajunge, dupa multa truda, se fie *animalu sātulu*, dar nici candu: *omul ferice*.

Nu se pōte perde din vedere cumca straduintiele zelosiloru si inteligintiloru inspectori, atātu celea de pana acum cātu si in venitoriu, numai asia vor puté produce rezultate bune, daca preotii si invetiatorii, la rondulu lor, isi vor dá tōta trud'a spre a le realisá, Preotulu inspira viētia comunei, de la elu aterna iubirea parintiloru catra scōla. Invetiatoriulu este capulu scōlei; de la elu aterna, in ordinea prima, starea invetiamentului in cutare comuna.

Sunt multi invetiatori, chiar si dintre cei cu sciintia multa, de n'au prunci in scōla, adeca nu sunt buni de pedagogi. Pre candu la altii, pōte cu mai putiena sciintia, scōl'a este plina de scolari; acestia sunt buni pedagogi. Aci este desclinierea intre sciinti'a invetiatorésca, si intre chiamarea invetiatorésca. Cu alte cuvinte, aceia au chiamare invetiatorésca, au calificatiunea, cari sciu face se aiba prunci in scōla: acestu testimoniu de calificatiune fiecare invetiaturiu insusi si-lu dá siesi, si e fōrte competente.

Invederéza de aci cumca spre invetiatur'a se recere se avemu o chiamare sufletésca. Romanulu intielege deplinu santi'a acestei chiamari, pentru aceea si elu dá pedagogiloru sei acelu nume frumosu, ce l'a purtatu Domnulu nostru Isus Cristos, adeca ilu chiama cu numele de „Invetiaturiu!”

Mandri de acestu nume, invetiaturiu nostri au respunsu la chiamarea lor, ca apostolii la chiamarea lui Cristos. — Dar de acum, apostolatulu luminarii si alu educatiunei devine, pre di ce merge, o sarcina totu mai grea, pentru ca natiunea se vede silita ca, in numele esistintiei sale, se adreseze scolii pretensiuni totu mai multe. Este dara trebuintia ca si invetiaturiu se se reculēga spre o activitate noua, mai incordata si mai fructuōsa. Invetiaturimea, avantgard'a venitoriului nostru, putere-ar óre se se traga inderetru?

Astu-feliu se lucrāmu cu totii. Se ne desvetiāmu de vechi'a datina rea de a invinuí unulu pre altulu; pentru ca prin invinuirea altuia nu putem scusá lenevirea nōstra. Preotulu, vin'a sa n'o arunce in capulu invetiaturiu sēu a comunei; invetiaturiu nu arunce vin'a sa in capulu preotului sēu a comunei, si asia mai departe. Fiecine judece-se pre sine insusi, si-si implinēca detorinti'a. Fiecarele de noi, candu smintesce, bata-si peptulu seu spre

pocaintia si indreptare, dar nu calumnieze pe deaprópele seu.

Mai avemu inca o datina rea, de carea trebuie se ne desvetiāmu, este ca: privimu la vecinulu, si nu vremu se ne desceptāmu la lucru, pana ce nu-lu vedemu mai anteu pre elu desceptatu. Togm'a cu acestu cugetu si cu acēsta aseptare cauta si vecinulu la noi. Si asia ne lenevimu amēdoi. Candu apoi vine fōmea de ne rōde, invinuímu pre cine ni vine mai indemana, numai nu pre noi pentru lenevirea nōstra, nu pre noi, cāci pentru noi avemu delicateti'a de ne absolvāmu, ba ne-am si dispensá daca am puté. Cu alte cuvinte, invetiaturiu dice: Eu sum mai bunu, de cātu comun'a mea; dar de ce se fiu io mai bunu de cātu ea? nu voiu fi dieu, ci me tragu unu pasiu inderetru. (Se trage). — Vine comun'a: De ce se fiu io mai buna de cātu invetiaturiu? me dau unu pasu napoi! — Invetiaturiu: Comun'a s'a retrasu, eu trebuie se mergu unu pasu si mai napoi! — Comun'a: Si mai napoi unu pasu! — Asia mai departe se perondēza invetiaturiu si comun'a, intrecendu-se care de care se se traga mai napoi, pana ce in fine amēdoi dau pre spate in noroiu, vaietandu-se amaru: O, la ce necadiu am ajunsu de reulu Statutulu organicu!

Ce feliu, Statutulu Organicu vi-a disu se ve faceti cu naravu, cu pōra, se ve intreceti si se ve remasiti care se pōte trage mai tare napoi? Este Statutulu Organicu pentru cei ce vreu se mērga napoi la noroiu? Nu, si éra nu!

Statutulu Organicu a pureesu din acea presupunere indreptatita, cumca natiunea romana intrēga *dovesce* se nainteze, si ca posiede in inim'a sa indemnul, puterea naturala si tari'a sufletésca, ce se receru la naintare. Tōte institutiunile nōstre nationale bisericesci sunt conforme acestei dorintie. Statutulu dara este pentru cei ce se intrecu si se remasiescu intru a propasi, a naintá. Celoru cu pōra, numai pedepse a menitu. Cu alte cuvinte, Statutulu dice: „Preoti si invetiaturiu, pasiti unu pasu nainte si veti vedé ca dupa voi va pasi si comun'a!” — „Comuna, pasiesce unu pasu nainte, si vei vedé ca dupa tine vor pasi preotulu si invetiaturiu!”

Se pasimu cu toti nainte, daca voimu ca, in cartea destinelor, inca de acum, viitoriulu se-lu intabulāmu la numele nostru. Astu-feliu propasindu, vom salvá institutiunile nōstre autonóme nationale bisericesci, si cu ele caus'a esistintiei nōstre intelectuali si morali: la din contra: neindurata logica a consecintielor le va duce tōte in cimiteriulu istoriei, pentru a li scrié epitafiulu, celu mai tristu dintre tōte, epitafiulu: „*Floruerunt sine fructu, defloruerunt sine luctu.*” (Au in floritu, dar n'au roditu; au peritu, si nimene nu le-a gelitu.)

Giorgiu Popa.

Statutulu organicu

alu

Bisericii ortodocse gr. or. romane

din

UNGARIA SI TRANSILVANIA.

(Incheiare.)

Capu IV. Eparchi'a.

§. 85. Eparchi'a este intrunirea mai multor parochii, propresviterate, si monastiri, in fruntea caror'a sta episcopulu, carele intru intielesulu canóneloru necurmatu este detoriu a lucrá medilocitu si nemedilocitu pentru religiositatea si luminarea preotimei si a poporului.

§. 86. Afacerile eparchiale se indeplinescu: 1) Prin sinodulu eparchialu. 2) Prin consistoriulu eparchialu.

Art. I. Sinodulu eparchialu.

§. 87. Sinodulu eparchialu este reprezentanti'a eparchiei si se compune din deputatii clerului si ai poporului eparchialu, si afara de episcopulu, respective arhiepiscopulu diecesanu, consta din 60 de membri, dintre cari 20 sunt preoti, 40 mireni, éra in dieces'a Caransebesiului in numerulu celoru 40 de mireni confiniulu militariu alege 10 deputati.

§. 88. Membrii sinodului eparchialu se alege pre 3 ani si se potu si realege.

§. 89. Sinodulu eparchialu se tiene regulatu odata in anu la Duminec'a Tomei, éra in casuri urginti se póte conchiamá si extraordinariu.

§. 90. Convocarea sinodului se face prin episcopulu eparchialu, respective arhiepiscopulu eparchialu, éra in casu de vacantia prin consistoriulu respectivu.

§. 91. Membrii sinodului eparchialu se alege in modulu urmatoriu:

a) Fia-care diecesa se imparte in 20 de cercuri electorali proportiunate.

b) In fia-care cercu se alege 3 deputati, adeca unu preotu, si duoi mireni, si anume preotulu prin toti preotii, éra mireni prin toti membrii sínódeloru parochiali din cerculu electorale, spre care scopu:

c) Consistoriulu diecesanu denumesc pentru fiacare cercu electorulu câte duoi comisari consistoriali, adeca pentru preoti unulu din cleru, éra pentru mireni unulu din mireni.

d) In diu'a presipta preotii se coaduna la locul desemnatu, si sub presiedinti'a comisariulu consistorialu alegendu-si duoi barbati de incredere si unu notariu, numai de câtu purcedu la alegere, care se efeptuesce, séu prin votare publica, séu la cererea unei tertialitati a alegatoriloru, prin votare secreta. Acel'a care a intrunitu majoritatea voturiloru se prochiama de deputatu, se prevede cu credintionalulu subscrisu prin comisariu, barbati de incredere si notariu, éra despre actulu alegerei luandu-se protocolu si subsciriindu-se prin sus amintitii, se substerne consistoriulu eparchialu spre sciintia.

e) In câtu pentru alegerea deputatorulu mireni, comunele bisericesci se coaduna in sínóde parochiali; asemene sínóde se constituescu astfeliu, ca alegatorii si-alegu pre presiedintele, pre doi barbati de incredere si unu notariu. Purcediendu la alegere fia-care alegatoriu votéza pentru duoi deputati deodata. Votarea este publica, éra la cererea aloru 20 de alegatori póte fi si secreta prin siedule.

Aclamatiune nu este permisa.

f) Despre actulu alegerei se ie protocolu, in care se scriu tóte voturile, éra in casu de votare secreta i se alatura si siedulele ce contienu voturile.

g) Finindu-se votarea, protocolulu in presenti'a alegatoriloru se incheia, constatandu-se si publicandu-se rezultatulu alegerei, se subscie prin presiedinte, barbati de incredere si notariulu, se sigiléza cu sigilulu parochialu si alu presiedintelui séu a vre-unui barbatu de incredere, apoi se preda unuia dintre barbati de incredere, ca la timpulu seu se-lu duca la comisariulu consistorialu.

h) In timpulu defiptu toti tramisii barbati de incredere a sínódeloru electorali din unu cercu alegatoriu se coaduna la locul desemnatu spre acestu scopu, aducendu cu sine protocólele electorali sigilate in modulu prescriu sub lit. g. Aci sub presiedinti'a comisariulu consistorialu, toti la olalta forméza colegiulu de scrutiniu, alegendu-si unu notariu pentru ducerea protocolulu.

In presenti'a tuturoru se defacu prin comisariulu consistorialu protocólele colegieloru electorali si se cetescu cu vóce inalta numerandu-se voturile si inscriindu-se in protocolu.

Acei duoi individi, cari au capetatu mai multe voturi, numai decátu se prochiama de deputati si se prevede cu credintionalulu. In casulu, candu doi insi au intrunitu asemenea voturi, intre densii decide sórtea esecutata de locu in fati'a locului.

Atátu protocolulu colegiulu de scrutinare, câtu si credentionalele se subscie prin comisariulu consistorialu si prin toti ceialalti membri.

Protocolulu se substerne prin comisariulu consistoriulu, ér' credentionalele se inmanéza alesiloru deputati.

i) Alegatori sunt toti aceia, cari posiedu calitatile prescise in §. 6.

k) Formarea cercuriloru electorali in proportiune câtu se póte mai drépta, asemeina defigerea loculu de alegere pentru

preoti si de scrutinare pentru mireni, si denumirea comisariiloru, precum si luarea mesuriloru necesarie spre alegere — pana la alta dispusetiune din partea sinodului eparchialu — este afacerea consistoriulu eparchialu.

l) Alegerile deputatorulu se efeptuescu in restimpu de 6 septemane, inainte de Duminec'a Tomei, si au se fia ordinate si publicate astfeliu, in câtu pentru mireni intre alegere si scrutinare, si éra-si intre acést'a si deschiderea sinodului se intrevina unu restimpu cclu pucinu de 8 zile.

§. 92. Presiedintele sinodului este episcopulu, respective arhiepiscopulu, éra in casu de impedecare séu vacantia locuti-toriulu lui.

§. 93. In diu'a deschiderei sinodului eparchialu se tiene sant'a liturgia cu chiamarea santului Duchu.

§. 94. Dupa acést'a membrii sinodului coadunandu-se la locul destinatu, presiedintele inainte de tóte chiama la oficiulu notariulu provisorie unu numeru potrivitu dintre cei mai tineri membri si deschide siedinti'a prin o cuventare solena.

Dupa aceea se purcede la verificarea membriloru, cari fiindu preste diumetate verificati, si-alegu numerulu recerutu de notari ordinari si cu acést'a sinodulu este constituitu.

§. 95. Sinodulu asiá constituitu, nainte de tóte si-stave-resce regulamentulu pentru afacerile interne.

§. 96. Agendele sinodului eparchialu sunt urmatoriele:

1. Ingrigirea pentru sustinerea libertatei religionarie si autonomiei bisericeii in intielesulu legiloru.

2. Alegerea episcopulu si presentarea lui la sinodulu episcopescu (in casu pentru alegerea arhiepiscopulu vedi dispu-setiunile pentru alegerea metropolitulu.)

3. Ingrigirea si controlarea averei miscatórie si nemiscatórie a realitatiloru si fonduriloru, cari facu proprietatea eparchiei.

4. Aducerea otaririi in privinti'a acestoru realitati si fonduri conformu scopulu, pentru care s'au infintiatu.

5. Alegerea membriloru consistoriulu eparchialu.

6. Consultarea si aducerea mesuriloru trebuintióse pentru radicarea culturai poporului eparchialu prin scóle popurali, capitali, gimnasiali, reali, teologice si pedagogice.

7. Consultarea si aducerea mesuriloru trebuintióse pentru disciplinarea preotimei si a poporului eparchialu.

8. Ingrigirea pentru affarea midilóceloru spre inaintarea culturai si a cresterii tinerimei scolare, si pentru delaturarea pedeceloru in privinti'a acést'a.

9. Ajutorarea bisericiloru si a scóloru serace.

10. Ingrigirea pentru cultivarea si pregatirea barbatiloru harnici spre servitiuri bisericesci si scolari prin stipendie.

11. Escrierea de colecte pentru scopuri bisericesci, scolari, fundationali si filantropice.

12. Consultarea asupr'a greutatiloru, ce s'ar aretá in efep-tuirea unoru institutiuni bisericesci.

13. Stabilirea bugetulu anualu, esaminarea ratiocinielor senatulu episcopescu si in fine defigerea salariiloru din fondurile eparchiali.

14. Onorarea cu bani a vreunui opu scientificu privitoriu la ori-ce ramu de sciintie bisericesci si scolari.

15. Facerea dispusetiuniloru necesari pentru arondarea cercuriloru electorali si efeptuirea actulu de alegere pentru sinodulu eparchialu.

Apendice.

Alegerea Episcopulu diecesanu.

§. 97. Episcopulu se alege prin sinodulu eparchialu dintre barbati cualificati spre acést'a trépta.

§. 98. Pre timpulu veduveii scaunulu episcopescu, consistoriulu eparchialu duce trebile eparchiei in intielesulu institutiuniloru bisericesci, ferindu-se de ori ce inoire séu schimbare; staruesce, ca alegerea de episcopu se se faca in restimpu de 3 luni, si fa-ce dispusetiunile trebuintióse pentru convocarea sinodului eparchialu spre alegerea episcopulu, cerendu-si inviatiuni dela metropolitulu carele inca se va ingrigi, ca in timpu de 3 luni se se intregéscu scaunulu veduvitu episcopescu, si va spriginí pre concernintele consistoriu in acést'a a lui nesuintia.

§. 99. Alegerea o va conduce séu metropolitulu séu mandariulu lui autorisatu spre acestu scopu.

§. 100. In presér'a dilei de alegere se tiene priveghiare dupa tipiculu Rosaliiloru, si in insa-si di de deschidere a sinodulu sant'a liturgia totu dupa acel'a-si tipicu.

§. 101. După fînitiul serviciului dîmnedieescu presedintele deschide sinodul cu o cuvîntare corespunzătoare împregiurarilor actului alegerii.

După aceea constituindu-se sinodul în modulul prescristu în §. 94. se procedează la actul de alegere.

§. 102. Alegerea se face în secretu prin sedule. Fiecare alegătoriu scrie pe o sedula numele aceluia, pe carele 'lu cunoșce vrednicu de episcopu, și după cum se va strîgă de presedinte, se duce și pune sedul'a în urn'a destinată; după ce au votat totii membrii sinodului, presedintele și notarii sinodali, cari împreună cu doi barbati de încredere alesi de sinodu din sinulul seu facu organulu de scrutinare, numera sedulele, luându un'a câte un'a din urn'a în care s'au pusu și bagându-le în alta urna, ce va stă ga'ta, și aflându-se numărul sedulelor corespunzătoriu cu numărul alegătorilor, presedintele la vederea tuturor și a barbatilor de încredere redică pe rîndu sedulele din urna, cetesce în audiulu tuturor numele scrise în ele, notarii totdeauna însemna voturile, și în urma încheiandu scrutiniulu, se publica sinodului rîsultatulu alegerii și se petrece la protocolu.

De alesu se privesce acel'a, care a intrunitu majoritatea absoluta a voturilor.

Protocolulu alegerii subscrisu de presedinte, notari și barbati de încredere, se transpune sinodului episcopescu pentru pertractarea canonica și substernere la Majestatea Sa.

§. 103. Sedițiile sinodului de alegere sunt publice; sinodulu înse din cauze momentose pôte tîene și sedintie secrete.

La sedintie secrete publiculu nu pôte luá parte.

§. 104. Metropolitulu deca a condusu în persóna sinodulu de alegere, pôte conchiamá la loculu alegerii pre episcopi, ca numai de cátu se tîena sinodu episcopescu pentru pertractarea sinodale a actului de alegere a noului episcopu și a asterne Majestatei Sale, atátu actulu alegerii, cátu și votulu sinodului episcopescu spre urmand'a pré înalta întarire a nou alesului episcopu.

Ér' dacă metropolitulu n'a luat parte la sinodulu de alegere, atunci primindu actulu alegerii provóca fara întârziare la resedintia sa sinodulu episcopescu și preda acestuia actele de alegere spre pertractare canonica.

§. 105. După urmarea prénaltei întariri a noului Episcopu se santiesce acest'a prin metropolitulu după rîndu'la bisericeșca și se denumesce unu mandatariu metropolitanu carele introduce pre noulu episcopu în eparchia și procetesce în biserica catedrala episcopésca gramat'a metropolitană la începutulu santei liturghii, carea o va tîene noulu episcopu cu o asistentia cuviincioșă din clerulu seu.

Episcopulu provediutu cu întarirea prénalta depune înaintea Majestatei Sale juramentulu de fidelitate.

§. 106. Episcopulu primindu fundulu instructu alu episcopiei de la epitropii eparchiali prelanga unu inventariu, este detoriu a-si pune unu economu din clerulu mirénu seu monachalu, carele va avé insarcinarea a priveghia asupra fundului instructu și a duce ratiociniu despre percepțiunile și erogatiunile episcopului.

Economulu va fi respundetoriu episcopului pentru tóte, éra episcopulu senatului epitropescu alu consistoriulu eparchiale, pentru tóte, câte a primitu spre folosire.

Pentru aceea este de lipsa, ca economului se se predee averea nemiscatória și miscatória economica prelanga inventariu, precum aceea s'a predatu și episcopului.

Deca episcopulu n'ar voi se tîena economu, atunci metropolitulu are dreptu a-lu silí la aceea. Economulu este detoriu a pastrá nestirbata averea episcopiei și pre timpulu veduviei scaunului episcopescu.

§. 107. Episcopulu primindu odórele bisericești ale episcopiei de la epitropii eparchiali, va insarciná pre protodiaconulu seu capelanulu seu, ca se pórte grige de aceste odóre, ca adeca nemicu se nu se instraineze din ele și se se sustîena în curatia; și fiindu că pentru aceste odóre însuși episcopulu este respundetoriu, și cele perdute e detoriu a le depliní, pentru aceea inventariulu despre aceste odóre este a se tîene nevatematu, și lucrurile, care prin dese întrebuintari seu prin vechimea lor s'au stricatu și nu se mai potu întrebuintia, a le însemná în acel'a-si inventariu.

§. 108. Episcopulu respective arhiepiscopulu are dreptu se face testamentu numai despre diumetate din averea sa, éra morindu fara testamentu, tóta averea cade eparchiei. Prin urmare facendu testamentu, după detragerea detoriilor și a speselor de îngropatiune, legatele lui se vor platí numai pana la diumetatea averii sale.

§. 109. Întréga bibliotec'a episcopului reposatu romane proprietate eparchiale și se intrunesc cu bibliotec'a eparchiale.

Art. II. Consistoriulu eparchialu.

§. 110. Consistoriulu eparchiale este organulu administrativu și judecătorescu permanentu în trebile bisericești, scolari și fundationali în dieces'a întréga.

§. 111. Presedintele naturalu alu Consistoriulu este episcopulu respective arhiepiscopulu.

§. 112. Membrii Consistoriulu sunt parte ordinari, parte onorari; totii se numescu „asesori consistoriali,” și au votu decisivu.

Asesorii consistoriali nu potu fi ruditi între siue pana la alu siesele gradu de sange și alu patrile de cuscria.

§. 113. Consistoriulu se împarte în trei senate separate și anume:

1. În senatulu strinsu bisericescu,
2. în senatulu scolaru,
3. în senatulu epitropescu.

§. 114. Fiecare senatu indeplinesce afacerile tîenotóric de competint'a sa independinte, sub titulu generalu de „Consistoriu eparchialu” respective „archidiecesaniu.”

§. 115. Senatulu strinsu bisericescu se compune din membri ordinari (salarisati), și din onorari, totii din cleru și din unu defensore matrimonialu, care pôte fi și mirénu.

Senatulu scolaru, precum și senatulu epitropescu asemenea se compune din membri ordinari (salarisati) și onorari, în o tertialitate din cleru și dóue tertialitati din partea mirenésca.

Defigerea numărului membrilor fie-carui senatu se resérva respectiveloru sínóde eparchiali.

Unu secretariu salarisatu, care pôte fi preotu seu mirénu, indeplinesce afacerile notariale, în fine unu archivariu și unu numeru potrivitu de scrietori indeplinescu agendele de manipulațiune în tóte trei senatele.

Consistoriulu eparchialu are și unu fiscalu consistorialu, care totu deodata pôte fi și defensoru matrimonialu.

§. 116. Atátu asesorii ordinari, cátu și cei onorari se alegu prin sinodulu eparchialu.

Pentru posturile asesorale ale senatului strinsu bisericescu, sinodulu eparchiale prin votisare secreta cu majoritate absoluta de voturi alege pre numărul recerutu și-lu substerne episcopului respective arhiepiscopulu spre întarire.

Deplinirea posturilor de asesori consistoriali la celelalte dóua senate se efectuesce totu în acelu modu, înse cu acea deosebire, că barbati, cari au intrunitu majoritatea absoluta a voturilor, se privescu și se prochiama numai-decátu de alesi finalminte.

Asesorii senatului strinsu bisericescu se alegu pre viétia, asesorii celorlalte dóue senate înse se alegu pentru durat'a unui periodu de alegeri la sinodu (§. 88.), și potu fi realesi.

§. 117. Asesorii consistoriali debue se fie barbati deplinu calificati și bine meritati pre terenulu bisericescu și scolaru, ér' dela acei membri ai senatului epitropescu, cari manipuléza averea, se cere și o cautiune corespunzătoare.

§. 118. Episcopulu respective arhiepiscopulu diecesanu ca presedinte ordinariu alu întregulu consistoriu pôte denumi dintre asesorii de tagm'a protiesca unu locutiitoriu (vicariu) alu seu, care în casu de absint'a episcopului, respective a arhiepiscopului se-lu suplinésca în ducerea presidiului, ér' în casu de mórte se conduca împreună cu consistoriulu afacerile bisericești în eparchia preste totu, pana la alegerea noului episcopu.

Murindu episcopulu fara de a fi denumitu locutiitoriu, afacerile aceluia-si le va exercitá celu mai betranu asesoru ordinariu consistoriale din partea preotiesca.

În casu de necesitate pôte episcopulu concede ducerea presidiului în senatulu scolaru și epitropescu și unui asesoru din aceste senate, fie acel'a preotu, fie mirénu.

§. 119. Defensorele matrimonialu, precum și personalulu de manipulațiune se denumesce prin presidiulu ordinariu, ér' fiscalulu și secretariulu consistoriale se alege prin Consistoriu în sesiuni plenarie cu majoritatea absoluta de voturi a membrilor presinti din tóte trei senatele.

§. 120. Asesorii, defensorele, și secretariulu Consistoriulu depunu juramentu de funcțiunare consciincioșă, sunt stabili, și numai în casuri de escese grave, constatate pre calea procesului disciplinariu, se potu suspinde seu amová.

Fiscalulu și personalulu de manipulațiune se potu schimbá.

Apendice.

Agendele deosebitelor senate consistoriale.

A. Senatul strinsu bisericescu.

§. 121. Agendele acestui senatu sunt:

1. A judecă trebile tînetorie de sacraminte si de tipicu.
2. A priveghia asupr'a portarei bisericesci si morale a preotimci, calugariloru si a poporului.
3. A nisui, ca bisericele se se santiésca si se se inzestrece cu icónele, vasele, candelile si cartile trebuinciose.
4. A priveghia ca protocoalele botezatiloru, cununatiloru, si ale mortiloru se se duca amesuratu ordinatiniiloru sustatatorie.
5. A nisui, ca sínódele parochiali, protopresviterali si monastiresci se-si implinésca detorintiele dupa cele ordinate in acestu statutu organicu.
6. A dispune, ca protopresviterii in totu anulu se substerna consistoriului conscrierea preotimei si a poporului tractualu.
7. A priveghia, ca bisericele cele nou edificande se se cládesca conformu canóneloru.
8. A ordiná comisiune permanenta pentru esaminarea celoru ce au a se inaintá in trépt'a preotiesca (v. §. 13), esaminandulu va depune o tacsá de 20 fl. care numai in casu de seracia documentata se póte iertá.
9. A judecă despre escesele preotimci si ale poporului, ce privescu detorintiele loru bisericesci.
10. A decide in instantia a dóu'a cauzele apelate de la scaunele protopresviterale, si cele substernute din oficiu.
11. Dupa mórtea episcopului se ocupe conducerea eparchiei, se insciintiedie pre metropolitulu si guvernulu tierii despre mórtea episcopului, se nisuiésca ca si pana la venirea noului episcopu se mérga in eparchia tóte dupa cuviintia, a starui ca in decursu celu multu de trei luni de la reposarea episcopului se se convóce sinodulu eparchialu pentru alegerea episcopului.

B. Senatul scolaru.

§. 122. Agendele acestui senatu sunt:

1. A lucrá pentru bunastarea si prosperarea scóloru mari si mici confessionali.
2. A ingrigi despre procurarea celoru mai corespundatorie carti scolare si acelea a le asterne sinodului eparchialu spre aprobare.
3. A priveghia asupr'a perfectionarii si portarii morale a profesoriloru si a invetiatoriloru.
4. A propune sinodului eparchialu spre remunerare pre acei barbati literati, cari prin edarea vr'unui opu in ori care sfera scolará s'an meritatu.
5. A dispune cele de lipsa, ca tinerimea confessionale, care frecuentéza scólele de alte confessiuni, se invetie doctrina religioase, se cerceteze biserica nostra, si se se cuminece in posturile preserise, prin urmare:
6. A pune catecheti pentru toti tinerii nostri confessionali, afle-se ei in ori ce scóla de alta confessiune, si pedecile ce s'ar ivi in privintia acést'a, a le delaturá.
7. A prefige terminulu pentru esaminarea aceloru individi, cari aspira la ocuparea vr'unui postu profesoralu séu invetiatorescu.
8. A denumi o comisiune esaminatoria de trei membri.
9. A starui, ca numai acei individi se se puna de profesori in gimnasiile confessionale, cari sunt bine pregatiti si cari au depusu esamenu inaintea comisiunei ad hoc, cu succesu bunu din studiile cari ei au se le predee (filologice, matematico-naturale si istorice, din cunoscintia limbiloru clasice si patriotice, precum si din literatur'a limbii romane).
10. A starui ca de profesori in institutul clericalu se se asiedie astfelu de individi, cari au depusu esamenu din sciintiele teologice, pedagogice, din dreptulu canonicu, din tipicu si cantarile bisericesci; éra de profesori la institutul pedagogicu astfelu de individi, cari au depusu esamenu din sciintiele pedagogice, tipicu si cantarile bisericesci.
11. A starui ca de invetiatori la scóle capitale si populare se se inainteze astfelu de clerici si pedagogi, cari au absolvatu cursulu teologicu séu pedagogicu si din studiile pedagogice au depusu esamenu cu calculu bunu.
12. A clasificá pre cei esaminati strinsu si a li dá calculu „distinsu“, — „bine“ — „suficientu“ — „neindestulitoriu“.
13. Celui esaminatu, carele capeta calculu neindestulitoriu, a-i dá voia spre repetirea esamenului, carele nu se mai póte repeti, déca si a dóua óra au raportatu calculu de „neindestulitoriu“.

§. 123. Senatul scolaru va starui cu tóte putinciosele me-

dilóce, ca punctele 7—11. din §. precedente strinsu se se pazésca atátu de catra comunele bisericesci, câtu si de catra individi, cari aspira la postulu profesoralu si invetiatorescu; si a desluci comunelor bisericesci la casuri ocurinte, ca ele spre binele loru se asculte de ordinatiunile autoritatei supreme scolare carea a adusu asemene mesuri spre naintarea si inffiorirea culturai populare.

§. 124. Senatul scolaru va intari in posturi pre profesori si invetiatori.

La acestu privilegiu va fi cu cea mai mare bagare de séma, ca alegerea de profesori séu de invetiatori se fia facuta cu observarea prescrieloru acestui statutu organicu.

§. 125. Individi esaminandi pentru profesur'a teologica, gimnasiala si pedagogica au a depune o tacsá de 20 fl. éra cei pentru invetiatori ai scóloru reale, capitali si populare de 10 fl.

Tacs'a acést'a numai in casu de seracia documentata se póte iertá.

§. 126. Senatul scolaru va formá o cassa din tacséle esamenelor, care va fi proprietatea fondului scolaru eparchialu.

§. 127. Senatul scolaru e indetoratu a tramite din timpu in timpu unulu séu duoi comisari din senulu seu spre cercetarea scóloru.

§. 128. Senatul scolaru va starui la sínódele parochiale si protopopesci, ca comunele bisericesci se zidésca scóle si locuintie pentru personalulu profesoralu, respective invetiatorescu, unde lipsescu acelea, si ca se faca lefi potrivite chiamarii lui celei grele.

§. 129. Senatul scolaru si-implinesce chiamarea dupa instructiunile si mesurile sinodului eparchialu, pentru aceea va fi detoriu a reportá pre largu sinodului eparchialu, despre starea scóloru si a invetiamentului, si a face propuneri pentru melioratiunea trebei scolare pre bas'a esperiintiei castigat'e pre acestu campu.

§. 130. Senatul scolaru va ordiná in totu anulu pre timpulu ferieloru conferintie invetiatoresci si spre conducerea loru va denumi comisari din corpulu profesoriloru si alu invetiatoriloru, cari apoi dupa instructiunea senatului vor raportá despre rezultatulu loru.

§. 131. In fine senatul scolaru pertractéza si decide cauzele disciplinari ale profesoriloru si invetiatoriloru.

C. Senatul epitropescu.

§. 132. Agendele acestui senatu sunt:

1. A conduce si manipulá averea miscatória si nemiscatória a episcopiei si a purtá grige pentru odóre si pretioase, biblioteca si fundulu instructu, precum si pentru fundatiunile episcopiei, respective arhiepiscopiei.
2. A compune unu inventariu despre tóta averea sus amintita.
3. A compune bugetulu anualu si a-lu presentá sinodului eparchialu spre pertractare si staverire.
4. A duce ratiociniu anualu esactu despre perceptiuni si erogatiuni, si a-lu substerne sinodului eparchialu spre revisiune.
5. A alege din sinulu seu pre cassieriu si controloru.
- §. 133. Bani si alte harthii de pretiu, precum si documentele realitatiloru si fonduriloru se pastréza in cass'a de fieru, prevediuta cu trei chiei, dintre cari un'a se va pastrá la unu membru alu senatului desemnatu de acést'a spre aceea, a dóu'a la cassieriu si a trei'a la controloru.
- §. 134. Pentru daunele escate in averea episcopiei din negrige séu culpositate, presedintele si membrii asesori ai senatului epitropescu sunt respundietori.
- §. 135. Senatul epitropescu va priveghia pentru sustinerea si integritatea averei, va nesui pentru incassarea regulata a intereselor, aréndiloru si a altoru venite, pentru neintardiata elocare fructifera a baniloru disponibili in cass'a de pastrare séu in harthii de statu.

Elocarea de bani la privati este concesa numai pre langa cautiune in realitati de pretiu introitu intabulata in loculu primu.

§. 136. La reposarea episcopului respective arhiepiscopului, fia-care senatu consistoriale desémna câte doi membri din sinulu seu spre a pazi ór'a mórtei episcopului, si dupa urmarea acesteia spre a sigilá numai-decátu dolafele si odaile si spre a dispune cele de lipsa pentru ingropatiunea cuviincioasa. In diu'a urmatória delegatii senatului epitropescu in presentia celoru lalti patru membri consistoriali mai sus amintiti, inventéza averea si harthiele reposatului, separandu cele ce sunt proprietatea eparchiei, de cele ce sunt proprietatea lui.

Din cesteá din urma se vor platí detoriile si legatele legali, si se vor reintregi tóte acele pretioase si odóre bisericesci, biblio-

tec'a si fundulu instructu, cari pre timpulu vietiei repausatului au peritu séu s'au stricatu.

§. 137. Dupa alegerea noului episcopu, senatulu epitropescu predă aceluia la intrarea lui in scaunulu episcopescu pre langa inventariu odórale si pretiósele bisericesci, bibliotec'a si cel'a laltu fundu instructu de economia spre intrebuintiare.

D. Preste totu.

§. 138. Fia-care senatu consistoriale in tóte obiectele pivitórie la chiamarea sa, si-duce decisiunile sub presidiulu susu normatu, si in presinti'a celu putienu a partu asesori ai sei prin majoritatea voturiloru.

Candu voturile sunt egali, dirima votulu presiedintelui.

§. 139. Decisiunile deosebiteloru senate consistoriale, se punu numai-decátu in lucrare afara de cele apelabile, cari in casu de apelatiune sunt a se substerne consistoriului metropolitanu spre decidera finale.

§. 140. Siedinti'a plenaria a consistoriului eparchialu consta din toti asesorii deosebiteloru senate, încátu aceia din absentia séu alta causa nu sunt impedeati a participá la ea.

In siedinti'a plenaria se efeptuesce alegerea oficialiloru, cari vinu de a se alege prin consistoriu, in ea se facu dispusetiunile necesarie pentru conducerea alegeriloru de deputati pentru sinodulu protopopescu si eparchialu, si pentru congresulu nationalu bisericescu, si petractarea diferintieloru escate din acelea-si, încátu acestea nu cadu in ster'a activitatii amintiteloru corporatiuni representative.

§. 141. Causele dogmatice si pure spirituale se decidu finalmente prin episcopulu respective arhiepiscopulu diecesanu.

E. Specialu.

§. 142. Consistoriulu din Oradea-mare si mai departe remane in activitate, si are a se acomodá intru tóte dispusetiuniloru acestui statutu organicu.

Capu V. Metropolia.

§. 143. Metropolia este intrunirea mai multoru eparchii prin legatura canonica pentru sustinerea unitatei institutiuniloru si intereseloru generali bisericesci, si forméza provinci'a metropolitana cu metropolitulu in frunte.

§. 114. Afacerile metropoliei se indeplinescu:

1. Prin congresulu nationalu bisericescu (sinodulu metropolitanu).
2. Prin consistoriulu metropolitanu.
3. Prin sinodulu episcopescu.

Art. I. Congresulu nationalu bisericescu.

§. 145. Congresulu nationalu bisericescu este reprezentanti'a intregi provincie metropolitane a romaniloru de relegea greco-orientala din Ungari'a si Transilvani'a.

§. 146. Congresulu nationalu bisericescu consta din 30 de reprezentanti din cleru si 60 de reprezentanti mireni; prin urmare fia-care diecesa tramite la congresulu nationalu câte 10 deputati din cleru si câte 20 din mireni. Dintre deputatii mireni ai diecesei Caransebesiului 10 cadu pre confiniulu militare.

Metropolitulu si episcopii sufragani ca atari sunt membri congresului.

§. 147. Presiedintele congresului este metropolitulu, éra la casu de impedearea acestuia, presiediuulu congresului 'lu conduce episcopulu celu mai betranu in functiune.

§. 148. Fia-care eparchia se imparte in 20 de cercuri electorali, si fia-care cercu electoral alege unu deputatu mirénu éra preotimea din dóue cercuri impreunate intr'unu colegiu alege unu deputatu din cleru, urmandu-se modalitatile prescrite pentru alegerea deputatiloru sinodului eparchialu (§. 91.)

Formarea cercuriloru de alegere pana la alta dispositiune urmanda din partea congresului, se concrede consistórieloru eparchiali.

§. 149. Asupr'a validitatei actului de alegere la casu de reclamatiune decide congresulu.

§. 150. Deputatii congresului se alegu pre periodu de 3 ani, cu acaruia espirare se escriu alegeri nóue, celu multu in restimpu de trei luni

Déca in decursulu unui periodu de alegere vre-unu deputatu ar fi moritu ori ar fi resignatu, ori ar fi perdatu dreptulu de

a fi alesu, in locul acestuia se escrie alegere nóua pentru restulu periodulu congresuale.

§. 151. Convocarea congresului se face, in intielesulu articlului 9. de lege din anulu 1868. pre langa facut'a insciintiare Majestatei Sale, prin metropolitulu, éra in timpulu veduvei prin consistoriulu metropolitanu, si se publica atátu prin cercularie indreptate catra consistóriele eparchiale, câtu si prin jurnalulu, ce servesce de regula pentru publicarea acteloru metropolitane.

§. 152. Congresulu se convoca ordinariu la trei ani odata si adeca totu-deun'a pre 1/13 octobre a anului antaiu dupa alegerea deputatiloru, éra cerendu necesitatea si mai adeseori.

§. 153. Ordinea afaceriloru intórne o determina congresulu.

§. 154. De competinti'a congresului se tiene:

1. Ingrigirea pentru sustinerea libertatii religionarie si autonomiei bisericeii romane ortodoxe.
2. Regularea si conducerea tuturoru trebiloru bisericesci, scolari, si fundatiunali pentru intrég'a metropolia.
3. Alegerea metropolitulu si alegerea asesoloru consistoriului metropolitanu.

Apendice. Alegerea metropolitulu.

§. 155. Pentru alegerea de metropolitu si arhiepiscopu, congresulu se compune din 120 de deputati, la cari arhidioces'a concura cu diumetate, ér' celelalte eparchii la olalta cu cealalta diumetate din numerulu prefiptu, prin urmare pentru numerulu presinte alu eparchieloru arhidioces'a concura cu 60, ér' eparchi'a Aradului si a Caransebesiului cu câte 30. de deputati, alesi dupa modalitatea prescisa in §. 148. De sine intielegendu-se, cá arhidiocesanii la acestu casu in fie-care cercu de alegere, alegu câte doi deputati, si cá déca mandatulu deputatiloru pentru congresulu mai dinainte déjà alesi, inca n'a espiratu, numai pentru numerulu ce mai lipsesce, se facu alegeri nóue.

In congresulu compusu asiá pentru alegerea metropolitulu episcopii sufragani, déca nu sunt alesi de deputati, nu au votu, la alegerea metropolitulu.

§. 156. Congresulu pentru alegerea de metropolitu se convóca conformu acelor'a-si dispositiuni, cari sunt satorite in §. 151. cu respectu la congresulu ordinariu, prin consistoriulu metropolitanu in terminu celu multu de trei luni, dupa repausarea metropolitulu.

§. 157. La alegerea metropolitulu se observéza urmat'ri'a ordine:

1. In presér'a dilei de alegere la 3 óre dupa médiadi se aduna membrii cogresului in biserica catedrala si trimitu o deputatiune la comisariulu emisu din partea consistoriului metropolitanu, spre a-lu invitá la adunarea premergátoria. Dupa ce acest'a s'a infatisiatu, cetesce actele despre repausarea metropolitulu si despre convocarea congresului spre alegerea noului metropolitu, cu acea provocare, ca pre din'a urmat'ria la 9 óre fiecare membru se aduca cu sine o siedula, pre care e inscristu numele aceluia pre care 'lu voesce a se alege de metropolitu.

Dupa finirea acestui actu pregatitoriu se tiene priveghiare dupa tipiculu Rosalieloru.

2. In diu'a urmat'ria la 9 óre se aduna toti membrii alegatori ér' in biserica, se invita Comisariulu congresului, care dupa invocarea duclului santu ocupa presidiulu si deschide siedinti'a cu o cuventare potrivita actului de alegere, la care respuinde unu membru congresuale designatu spre aceea.

3. Dupa acést'a comisariulu provóca pre cei mai tineri membri a ocupá interimalu locurile de notari, apoi se purcede la verificarea membriloru notariloru si aloru a trei scrutatori in sensulu regulamentulu pentru afacerile interne alu congresului.

4. Déca ori din arhidiocesa de o parte, ori din eparchiele sufragane de alta parte s'ar aretá mai multi membri alegatori, decátu diumetate, atunci prin sórte se scotu dela votisare din partea precumpenitórie atáti membri, cáti sunt de lipsa spre a sustiené paritatea ambeloru parti.

5. La capulu mesei presidiale se asiédia o urna, carea se pazesce de cei trei scrutatori asiá ca fiecare alegatoriu se póta lesne si pre rondu a se apropiá de urna; alegatorii pana nu vor fi strigati la votu, sunt detori a siedé in linisce pre scaunele loru, ca se nu se conturbe ordinea.

6. Fiindu tóte pregatirile facute, notariulu generale striga dupa lista pre fia-care membru congresuale spre a pune in urna siedul'a impaturata de votisare pre rondu pana in fine fara interrumpere.

7. Finindu-se darea sieduleloru, comisariulu numera siedulele scotiendule din urna si punendu-le in alta asemene urna.

Déca numerulu sieduleloru nu corespunde numerului votantiloru, acelea se casséza prin ardere, si membrii congresului se provóca a pregatí alte siedule, si a le pune in urna dupa ordinea prescisa.

8. Afandu-se numerulu sieduleloru corespundietoriu numerului votantiloru, comisariulu metropolitanu le scóte un'a câte un'a din urna, le desputara, si cu vóce inalta cetesce numele alesului in scrisu si predá siedul'a scrutatoriloru spre a o petrece in registrulu de votisare purtatu in trei esemplarie, éra siedulele se punu un'a preste alt'a pre mésa.

9. Dupa ce s'a sevarsitu inregistrarea voturiloru, acestea se scrutinéza si rezultatulu se publica congresului, dupa care siedulele de votisare se ardu acolo in beserica.

10. Déca la prim'a alegere nici unu candidatulu nu a intrunitu pluralitatea absoluta a voturiloru, comisariulu anuncia alegere angusta intre cei doi, cari au intrunitu mai multe voturi, éra la casu déca alu doilea si alu treilea dintre cei alesi au intrunitu voturi asemenea, alegerea angusta se face dintre toti trei, cari au intrunitu voturile cele mai multe.

La alegerea angusta se observéza aceasi ordine ca la prim'a alegere.

11. Déca tóte voturile s'au impartitu in dóue parti egalitate d'atunci dupa o preconsultare intre membrii congresului se face pre diu'a urmatória alegere nóua, si déca si la acést'a ar esi voturile tóte impartite in dóue parti egali, va urmá a trei'a di a trei'a alegere, si déca nici acést'a nu ar duce la resultatu, va decide sórtea intre cei doi, ce au intrunitu tóte voturile in dóue parti asemenea.

12. Comisariulu congresuale proclama pre celu ce au intrunit majoritatea absoluta a voturiloru de alesu arhiepiscopulu si metropolitu.

13. Actulu alegeri, subscrisu de presiedintele si notariulu generale alu congresului se tramite din prtea congresului la Maiestatea Sa spre Prégratiós'a intarire a alesului arhiepiscopulu si metropolitu.

14. Congresulu ascépta in permanentia sosirea préinaltei resolutiuni de intarire.

15. Dupa sosirea préinaltei resolutiuni de intarire noulu metropolitu, de archiereu se introduce indata in scaunulu metropolitanu prin congresu; éra candu s'ar alege metropolitu dintre presbiteri, atunci alesulu se supune esaminarei, canonicé prin sinodulu episcopescu si afandu-se vrednicu se hirotonesce, si se introduce in scaunulu metropolitanu prin consistoriulu metropolitanu.

16. Dupa sosirea intariri préinalte metropolitu celu nou depune inaintea Maiestatei Sale juramentulu de fidelitate.

Art. II. Consistoriulu metropolitanu.

§. 158. Consistoriulu metropolitanu este organulu supremu administrativu si judecatorescu pentru intrég'a provincia metropolitana.

§. 159. Consistoriulu metropolitanu consta:

1. din metropolitu, ca presiedinte,
2. din episcopii sufragani, si
3. din unu numeru de asesori onori alesi pre viétia, prin congresulu nationalu bisericescu din sinulu barbatiloru distinsi din cleru si mireni.

§. 160. Consistoriulu se imparte, in trei senate, si adaca:

1. Senatululu strinsu bisericescu
2. Senatululu scolaru, si
3. Senatululu epitropescu.

§. 161. Fie-care senatu decide in tóte objectele tienatórie de activitatea sa independinte, sub titulu generalu de „consistoriu metropolitanu.“

In fia-care senatu duce metropolitu presidiulu; ér in casu de impedecare, celu mai betranu episcopulu sufraganu.

§. 162. Alegerea asesoriloru pentru fia-care senatu se efectue prin congresulu nationalu bisericescu, dupa modalitatile prescise in §. 116. si pre timpulu normatu acolo pentru alegerea asesoriloru de la consistóriele eparchiale.

Pentru senatululu strinsu bisericescu se alege siese asesori toti din cleru: iéra pentru senatululu scolaru si epitropescu asemenea câte siese, inse din o tertialitate din cleru si din dóue tertialitati din mireni.

Pedecile din rudenie si cuscria provediute in §. 112. sunt de a se observá si la acestu consistoriu.

§. 163. Consistoriulu metropolitanu (senatululu bisericescu) va avé si unu defensoru matrimoniale.

Unu secretariu si personalu corespundietoriu de manipuliatiune va implini agendele notariali si scripturistice in tóte trei senatele.

In fine unu fiscalulu, care totu de o data póte fi si defensoru matrimoniale.

§. 164. Secretariulu si fiscalulu se alege prin consistoriulu metropolitanu in siedinti'a plenara cu majoritatea absoluta de voturi a membriloru presinti din tóte trei senatele: éra defensorele matrimoniale precum si personalulu de manipuliatiune se denumesce prin metropolitu.

§. 165. Dispusetiunile stabilite in §. 120. au valóre si in privinti'a personalulu acestui consistoriu.

§. 166. Agendele senatululu strinsu bisericescu sunt: a decide finalminte cauzele apelabili si apelate.

§. 167. Chiamarea senatululu scolaru este conducerea trebiloru scolari comune ale intregi provincie metropolitané, precum si sustienerea unitatii si a uniformitatii pentru institutelu scolari confesionali din metropolia, si in fine deciderea finale a causeru disciplinari a profesoriloru si invetiatoriloru, apelate de la senatululu scolaru a consistoriulu eparchiale.

§. 168. Chiamarea senatululu epitropescu este: a administrá acele fonduri, care sunt ale metropoliei ca atare.

Cele prescise pentru senatululu epitropescu eparchiale servescu de norma si pentru acestu senatu.

§. 169. Fia-care senatu aduce decisiunile sale cu majoritate de voturi, in senatululu strinsu bisericescu in presinti'a celu putienu de siese membri, ér' in cele lalte dóue senate celu putienu de cátra patru membri afara de presiedinte.

§. 170. Siedinti'a plenaria a consistoriulu metropolitanu consta din toti membrii deosebitelor senate, pre cátu acestia din absintia séu alta cauza nu ar fi impedecati a participá la ea.

Consistoriulu plenariu efectue alegerea secretariulu si a fiscalulu, si dispune cele de lipsa in privinti'a conchiamarei congresului nationalu bisericescu, si a alegeriloru de deputati pentru acel'a-si.

Art. III. Sinodulu Episcopescu.

§. 171. Sinodulu episcopescu este acea adunare de episcopi sub presiedinti'a metropolitu, unde se tractéza obiectele bisericesci spirituale, dogmatice si simbolice.

§. 172. Metropolitu e detoriu a conchiamá sinodulu episcopescu in totu anulu odata; ér' episcopii sunt detori a participá la acést'a.

§. 173. Pentru validitatea concluseru sinodulu episcopescu se recere, ca se fie convocatu prin metropolitu, si se participe la densulu episcopii sufragani.

§. 174. Agendele sinodulu episcopescu sunt:

1. a supune esamenulu canonicu pe celu alesu de episcopulu prin sinodulu eparchialu.
2. a tractá ori si ce intrebare dogmatica, sacramentale si rituale, si a o deslegá in intielesulu canóneloru positive.
3. a tiené consultari si a aduce otariri asupra religiositatii si moralulu clerulu si poporulu credinciosu din metropolia.
4. a se consultá asupra instituteloru de teologia si pedagogia spre inaintarea scopuriloru si a sciintieloru predande in ele.
5. a se consultá asupra cualificatiunei, ce se cere de la cei ce se pregatescu spre trépt'a preotiésca si invetiatorésca, si despre acést'a a referá si congresulu nationalu bisericescu, ca cele de lipsa in lini'a acést'a se se faca cu aprobarea armonica a ierarhie si a poporulu credinciosu.
6. A priveghia pentru autonomi'a biserice si a o aperá in contra ori caroru incercari, ce vor instremtorá pacea si santi'a biserice.

Apendice finale.

§. 175. Limb'a oficiala in tóte trebile bisericesci, scolari si fundatiunali atátu in lantru cátu si in afara pre langa sustienerea intregitatii ordinatiuniloru respective a §. 9. din articulu 9. de lege de la 1868. asemenea art. de lege 44. din 1868, este cea romana.

§. 176. Acestu statutulu organicu dupa publicarea lui formale intra numai-decátu in vigóre.

Concrediendu ministrulu nostru efectuarea acestoru decisiuni, este voi'a nóstra deosebita, ca cu privintia la afacerea biserice grecoorientale, dreptulu de préinal'ta supraveghiare, Nóa competente, se se pastreze in mesura deplina, asemenea se se sustiena in intregitatea sa dreptulu legislatiunei comune in celea ale instructiunei publice.

Datu-s'a in Schönbrunn in dóuedieci si optu de dile ale lunei lui Maiu, anulu una miia optu-sute siese-dieci si nóe.

(L. S.)

Franciscu Iosifu m. p.

B. Iosifu Eötvös m. p.

VARIETATI.

= *Seminariulu pedagogicu din Gotha in Germani'a.* Mai multi juni din tier'a grecésca, cari in tier'a lor vor fi aplicati de invetiatori populari, au intratu in seminariulu pedagogicu din Gotha pentru a se calificá. Spesele le pórtá erariulu grecescu. Intre seminariele pedagogice nemtiesci, renumele celuia din Gotha a mersu mai departe.

= *Instructiunea nu póte fi, de cátu nationala.* Reuniunile invetiatoresci din Brodulu ungurescu si din Gaya, in Ungari'a de sus, unde precumpenesce elementulu slavu, s'au incorporatu cu reuniunea generala a invetiatoriloru din Moravi'a. Instructiunea, nepotendu fi de cátu nationala, urméza cá si invetiatorii numai nationalminte se potu calificá. Acést'a au indemnatu pre numitele reuniuni slovacesci din Ungari'a, ca trecendu peste marginile tierii unguresci, se se afiliéze la reuniunea unei tieri, ce politicesce e straina, dar natiunal-minte e mai consangéna.

= *Unu inspectoru, carele merge cu cani la scóla,* este in Grafenstein, langa Reichenberg. Foile cehesci si moravice batu alarma. De cátu alarma, ar fi mai bine daca invetiatoriulu ar face, cum a facutu unu invetiatoriu romanu confesionalu de alu nostru, candu i-a venitu antiertiu in scóla unu inspectoru magiaru cu nisce cani. Adeca invetiatoriulu nostru a luat o bata si a scosu canii afóra pana la unulu, carele s'a culcatu sub mésa, nu-lu putea scóte, dar pentru care garantá stepanulu inspectore cá se va purtá bine (bagu séma conformu instructiunei de inspectiune). Apoi invetiatoriulu se întórse catra inspectore, cam cu aceste cuvinte: „Se ierti, Magnifice Domnule! scolarii mei se temu de cani; li-am spus a dese se aiba curagiu, deci am trebuitu io se premergu cu bunu esemplu intru incuragiarea lor, ca se véda si se se convinga, precum pretinde metodulu intuitivu“. Inspectorulu cautá se se multiemésca cu acést'a aplicare a metodulu intuitivu. — Lucrulu nu e de siéga, comunele nóstre ar face bine ingrigindu-se ca se nu fie atáti cani de prisos prin sate, de gróz'a caror'a baietii a dese ori nu cutéza se mérga la scóla, ba nici pana in vecini. Gendarmii absolutismului se mai ingrigiau si de acést'a, dar acum caus'a e de totu neglésa, macar cá merita multa atentiune, precum isi póte fiecine aduce a minte din copilaria sa.

= *Necrologu.* Cu durere facu conoscutu mórtea iubitei mele mame *Anisia Murgu*, nasc. *Hulbaru*; s'a inmortentatu in Siclau in 12. dec. 1872. lasandu in dolii numerosi consangeni Fie-i tieren'a usióra! — *Ioachimu Murgu*, invetiatoriu in Ociu.

= *Asia vorbesce cu baietulu cum vrei se-ti vorbésca elu.* Unu parinte se jucá cu baietulu seu. Deodata micutiulu sta locului intinde man'a in sus si intréba: „Ei dara, tata, candu voiu fi io atát'a de mare, atunci nu voiu fi micu.“ — „Nu, repunse tatalu, atunci vei fi vitielu mare.“ — „Ei dara, adause baietulu, casi tine, tata?“

= *Leóna trista.* O comuna catolica de langa Orade si-a alungatu invetiatoriulu. Bietulu merse in Orade se-si castige pane pentru sine si familia. Negasindu ceva ocupatiune, esi din orasiu si se impusca. Unu lotru, gasindu-lu mortu, l'a gefuitu si de vestmintele ce mai aveau. — De altminte tier'a nóstra se guvernéza constitutiunalmente, pre bas'a sistemiei de reprezentatiune, are institutiuni liberali si o lege de invetiamentu!

= *Instructiune pentru inspectorii scolari din Galiti'a, Lodomeri'a si Cracovi'a,* a emisu ministeriulu din Viena. Activitatea acestoru inspectoru, incependu ca 1. ianuaru 1873. se estinde la: 1. visitatiunea scóleloru; 2. confrintiele cercuali ale invetiatoriloru; 3. la activitatea consilierulu cercuali de scóle. Instructiunea dice: Se grigésca de invetiamentu, de propunerea lui, de ordinea si disciplin'a din scóla, precum si de medilócele instructiunei si ale educatiunei. Invetiatoriulu se se ferésca de partitele si de coteriile ce ar fi in comuna, se incunjure totu ce l'ar poté aduce in neintielegeri si cérta cu comun'a si cu parintii scolariiloru, cu atát'a mai vertosu se nu permita a se face scól'a o vétrea de agitatiuni politice si sociali.

= *Pre magiari, pentru trist'a stare a scoliloru lor populari,* ii sbicesce amaru „Pád. B.“ dicendu: „Inspectorii X. si Y. nu visitéza scolile din cercurile lor, pentru cá dumeloru sunt si deputati si cauta se siéda in diet'a tierii. Pruncii, deobligati la scóla, abia ambla pre diumetate, pentru cá in Ungari'a nimene nu se intereséza de esecutarea legii. — Scól'a de repetitiune se tiene in putiene locuri, numai cu ceia cari se infatisiéza de buna voia, pentru cá deobligamentulu din lege e o chimera. — Comun'a Spulok (langa Cinci-Biserici) si-a alungatu pre invetiatoriulu seu; comun'a Vaiszló

(totu langa Cinci-Biserici) facu asemenea, pentru cá bietulu invetiatoriu a placutu nepótei preotulu mai multu de cátu preotulu. — Aprópe de Cinci-Biserici, este inspectorulu scolare regescu dlu Korb. Pana a nu se face inspectoru, a fostu invetiatoriu in comun'a H. Dar comun'a l'au alungatu pentru cá densulu, la unu balu, n'a voitu se jóce cu fét'a judelui; nici salariulu invetiatorescu, cu care comun'a erá in restantia de doi ani, nu i l'a platitu, Asiá am poté enará fapte, dile intregi. Este óre acést'a ordine la invetiamentu?“

= *Unu scanu scolaru fórte procopsitu.* Intr'o comuna din comitatulu Siopronulu se intruni scaunulu scolariu. Erá vorba despre procurarea instruminteloru de lipsa pentru scóla. Preotulu motivá procurarea unui globu. „Ce este globulu?“ intréba unu membru alu scaunulu. „Globulu e mare, rotundu, pórtá form'a pamentulu, si de pre elu se vede bine cum este impartitu pamentulu in cinci parti.“ „Ce lipsa au de elu pruncii nostri“, replica acelu membru alu scaunulu scolariu „pruncii nostri nu vor merge nici odata la Afric'a séu la Americ'a; apoi noi suntemu fórte seraci, nu putemu suportá darile cele multe, si de acea propunu se cumperámu numai ceea ce este mai de lipsa, buna óra se cumperámu numai unu globu alu Europei.“ Propunerea se primiá cu majoritate, daca preotulu si invetiatoriulu nu li succedea a-i capacítá cumca nu esiste. unu globu alu Europei séu alu Ungariei, ci e mai mare si de cátu Ungari'a si de cátu Europ'a. — Cine va ceti cu atentiune legea de invetiamentu a Ungariei cu scaunele ei scolarie comunale. in cari (dupa stadiulu actualu alu culturei pporului din Ungari'a) ar intrá si ómeni cu putiena séu nimica cunoscintia de scóla, acél'a va cunósce indata cá esecutandu-se legea in privintia infintiaru acestoru scaune, s'ar intemplá si pre aiuria casí la Siopronu cu globulu. Cádi carturari sunt in o comuna? Din cine dar ar constá scaunele comunale?

CONCURSU.

3-3

Devenindu vacanta parochi'a g. o. romana din Opidulu Cillu, Comitatulu Aradulu, Protopresviteratulu Buteniloru, cu acést'a se scrie Concursu pana in 18 Ianuaru anulu 1873. candu va fi si alegerea. —

Emolumintele sunt: 32 iugere de pamentu aratoriu, stólele indatinate, si birulu dela 160. case.

Doritorii de a ocupá acést'a parochia sunt poftiti, a se presentá la biserica in un'a din dominecile ante de alegere séu in dí'a alegerii; éra recursele loru prevediute conformu statutulu organicu, adresate Comitetulu parochialu si subternute Dlu Protopresviteru alu Buteniloru Andrei Machi.

Comitetulu parochialu.

cu scirea si invoierea mea

Andrei Machi

protopresviteru

3-3

CONCURSU.

Pentru vacant'a parochia din Borzu protopresviteratulu Beiusiulu, prevediuta cu pamentu aratoriu de 6 cubule, dela 60 de case câte un'a mesura de cucurudiu, cortelu liberu si stólele indatinate.

Doritorii de a ocupá acést'a parochia, vor adresá recursele loru protopresviterulu Beiusiulu Georgiu Vasileviciu pana la dí'a alegerii de 29. Ianuaru vechiu 1873.

Datu in Borzu la 21. Dec. 1873. v.

Cu scirea mea

Georgiu Vasileviciu
protop. Beiusiulu.

Comitetulu parochialu din Borzu

Concursu

pentru postulu de capelanu langa paroculu Moise Magdu din Sioimosiu (protopresbiteratulu Aradulu) cu care e impreunata $\frac{1}{3}$ din venite. Alegerea va fi in 30. jan. a. c. st. v. Recurintii se astérna recurse protopresbiterulu, adresate la comitetulu parochialu si ajustate cu testimonie de calificatiune.

Sioimosiu, 8. jan. 1873.

Comitetulu parochialu.

Cu invoierea mea: Ioanu Ratiu, prtpb.

RESPUNSURI.

— „Necessitatea propunerii geografiei scólele nóstre populari“, tem'a buna, punctele de manecare inca sunt bune, si totu-si superficialu tractata. Cuvinte prea multe, iedei prea putiene si atáte tautologii!

Rss. D. Vinc. Sierbanu: Multiamimu!